

*Onderzoek aan Smienten
in de Krommenieër Woudpolder,
seizoen 2022-2023.*

***Onderzoek aan Smienten
in de Krommenieër Woudpolder,
seizoen 2022-2023.***

Het langlopende smienten onderzoek in de Krommenieër Woudpolder werd in het seizoen 2022-2023 voortgezet. Uiteraard onder de nodige extra hygiënische voorschriften vanwege het uitgebreide voorkomen van vogelgriep gedurende het gehele jaar in Nederland.

In het eerste weekend van november werd de eerste vangpoging gedaan. Dat leverde op 4 november direct een prima vangst op van 51 Smienten (tabel 1). Hiertussen zat één gekleurde vogel, wit KV. Een vrouwtje dat op 1 maart 2021 reeds door ons was gevangen en gekleurde. De vangst bestond uit 33 mannen (vier 1kj en 29 >1kj) en 18 vrouwen (één 1kj en 17 >1kj), dus 10% eerstejaars. De vogels werden voorzien van een metalen ring van het Vogeltrekstation en een witte kleurring met een individueel herkenbare code. Zoals de laatste jaren gebruikelijk is werd er een uitstrijkje van de keel en cloaca genomen en bloed verzameld om de vogels te testen op o.a. vogelgriep en andere virussen (één Smient werd naar aanleiding van de swabs positief getest!). Drie adulte Smienten (twee vrouwen, waaronder de hervangst wit KV, en een man) werden voorzien van een zender. Ook werden afgelopen winter weer röntgenopnames (X-rays) gemaakt om te zien of de Smienten hagelkorrels hadden. Dit bleek bij vier van de 51 vogels het geval (1-3 korrels).

Een tweede vangactie stond half februari gepland. Op 16 februari werd 's avonds het net gelegd. En ook nu weer konden we de dag erop, onder uiterst winderige omstandigheden, 54 Smienten vangen (tabel 1). De vangst bestond uit 31 mannen (negen 2kj en 22 >2kj) en 23 vrouwen (zeven 2kj en 16 >2kj), dus 29,7% eerstejaars. Ook nu werden alle Smienten voorzien van een metalen- en kleurring. En er werd een uitstrijkje (swab) van de keel en cloaca genomen en bloed verzameld. Eén Smient werd positief getest op een laag pathogene griepvirus a.d.v. de swabs. Vijf Smienten (drie adulte vrouwen, een 2kj man en een adulte man) werden voorzien van een zender. Ook werden dit jaar weer X-rays gemaakt om te zien of de Smienten hagelkorrels hadden. Dit bleek in twee van de 54 vogels het geval (1-2 korrels).

Van beide vangsten zijn tot nu toe nog geen resultaten bekend van het bloedonderzoek.

Op Foto 1-3 is duidelijk te zien op de foto's hoe een eerstejaars smient woerd er aan het begin van de winter uit kan zien. Heel karakteristiek zijn de ontbrekende puntjes bij jonge vogels in de staart waardoor er een soort v-vorm zichtbaar is.

Foto 1-3: smient 1kj woerd W UX, 4 november 2022

Figuur 1. Overzicht van aantal gevangen smienten in de winter van 2022-2023 met gemiddeld vleugellengte, koplengte en gewicht verdeeld over geslacht en leeftijd.

Smient	gemiddelde vleugellengte	koplengte	gewicht	Aantal
04-Nov-22				
Vrouw	255	81.6	675	18
oud	254	81.5	673	17
jong	255	83.0	707	1
Man	266	85.5	740	33
oud	267	85.7	747	29
jong	263	84.3	683	4
Totaal	262	84.1	717	51
17-Feb-23				
Vrouw	251	82.4	701	24
oud	253	82.4	720	16
jong	248	82.3	664	8
Man	266	85.7	789	30
oud	269	85.8	800	22
jong	259	85.5	760	8
Totaal	260	84.2	750	54
Eindtotaal	261	84.2	734	105

De gewichten van de smienten verschillen nogal wat tussen begin november en eind februari. Mogelijk zijn ze begin november nog vermagerd door de lange reis naar het overwinteringsgebied maar het kan natuurlijk ook zo zijn dat ze eind februari al gaan opvetten om eind maart-begin april in een goede conditie te vertrekken naar de broedgebieden (figuur 1).

Tijdens de vangst van 17 februari werden voor het eerst een witte kleurring gebruikt met een letter-cijfer combinatie.

Foto 4. Witte kleurring met letter-cijfer inscriptie om de poot van een smient (W A2)

Wat opviel bij de twee vangsten afgelopen winter dat het aandeel eerstejaars vogels aan het begin van de winter slechts 10% was en aan het einde van de winter was opgelopen tot bijna 30%. Blijkbaar zijn er meer eerstejaars vogels bij gekomen in de loop van de winter of is dus het aandeel adulte vogels een stuk minder geworden.

Een ander indrukwekkend resultaat is dat de vier gezenderde smienten die allemaal op dezelfde plaats aanwezig waren begin november uit een immens groot broedgebied afkomstig zijn. Van Kazachstan in het zuiden tot Taimyr in het noorden van Azië oostelijk van Oeral tot diep in Rusland. Verder bleken de vier de gezenderde smienten allen binnen een tijdsbestek van een week in de eerste week van april te zijn vertrokken.

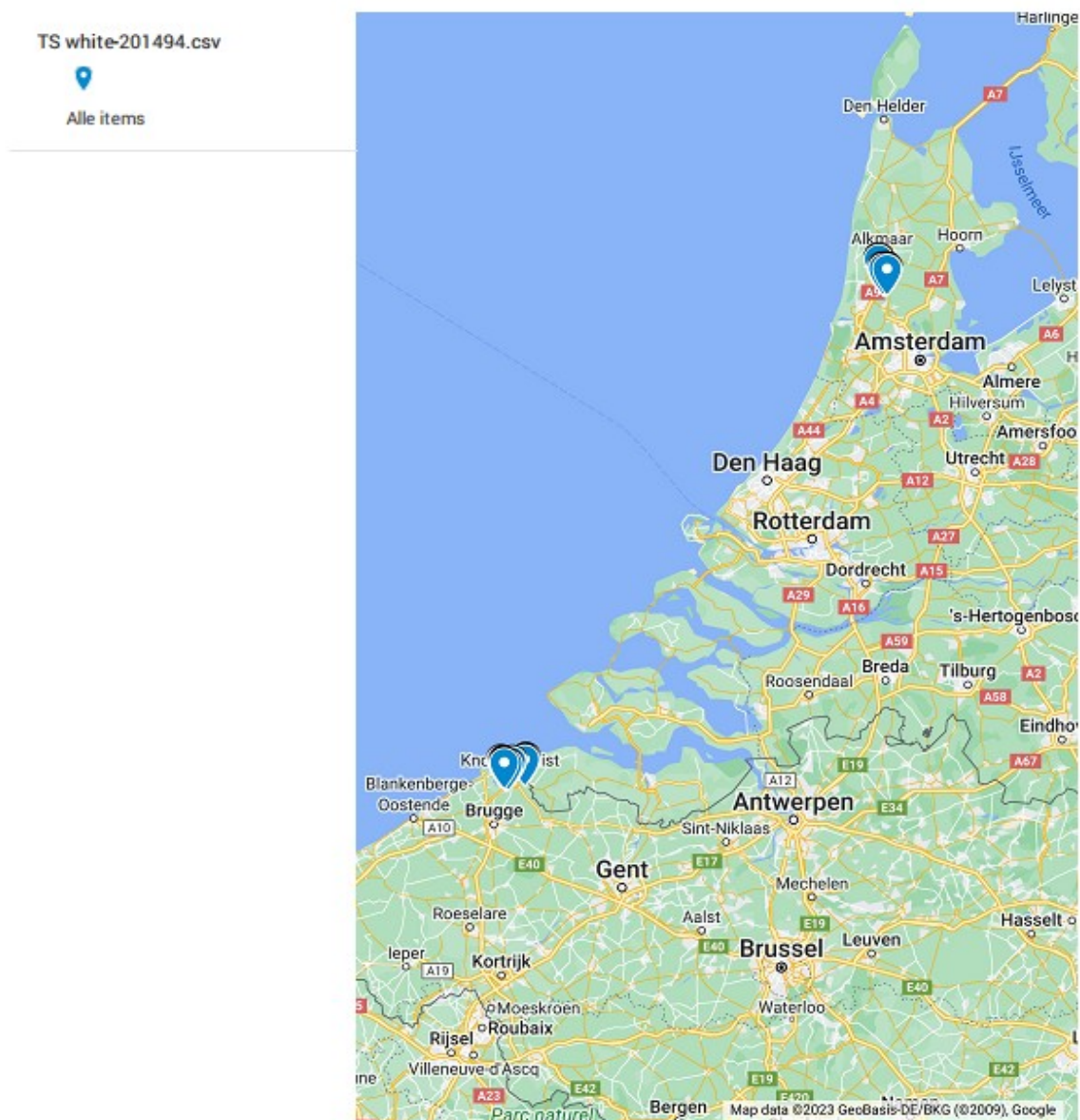
Vanaf 5 november zijn twee wildcamera's in het veld geplaatst op plekken waar we moeilijk Smienten kunnen aflezen (te ver van de weg) met als doel dat zich gekleurringde Smienten op de camera laten vastleggen. Er werden diverse gekleurringde smienten gezien maar aflezen van de code lukte in de meeste gevallen net niet.

Eén van de onderzoeksdoelen is het krijgen van inzicht in de verplaatsingen van de Smienten die in oktober/november worden gekleurringd/gezenderd. De smient die in februari 2022 en de drie smienten die op 4 november werden gezenderd, lieten na het zenderen allen verschillende verplaatsingen zien waarvan er twee het onderzoeksgebied verlieten (zie kaartjes).

Foto 5. Zender Smient W KV, Krommenieër Woudpolder, 9 november 2022

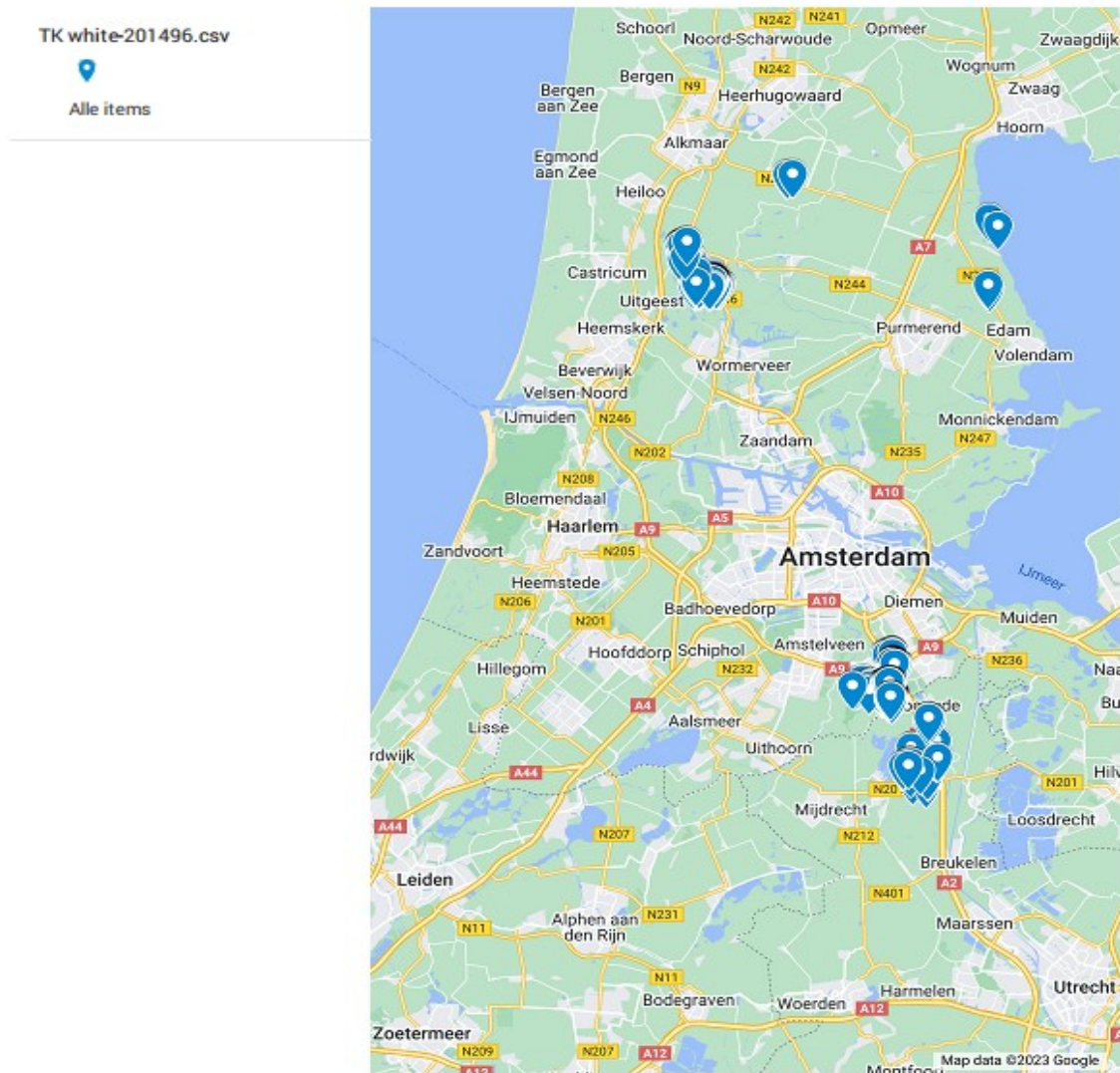
smient-winter 2022-2023

Figuur 3. Smient W TS op zijn winterverblijfplaatsen winter 2022-2023

Zendervogel Thomas (W TS) gevangen op 4 november 2022 verliet op 7 december kort voor de vorstweek half december (12-18 december 2022) het onderzoeksgebied en vloog naar de kustpolders achter Zeebrugge, België (fig. 3). De vogel verbleef hier tot 3 april 2023 en vertrok toen naar haat broedgebied in Rusland, oost van de Oeral.

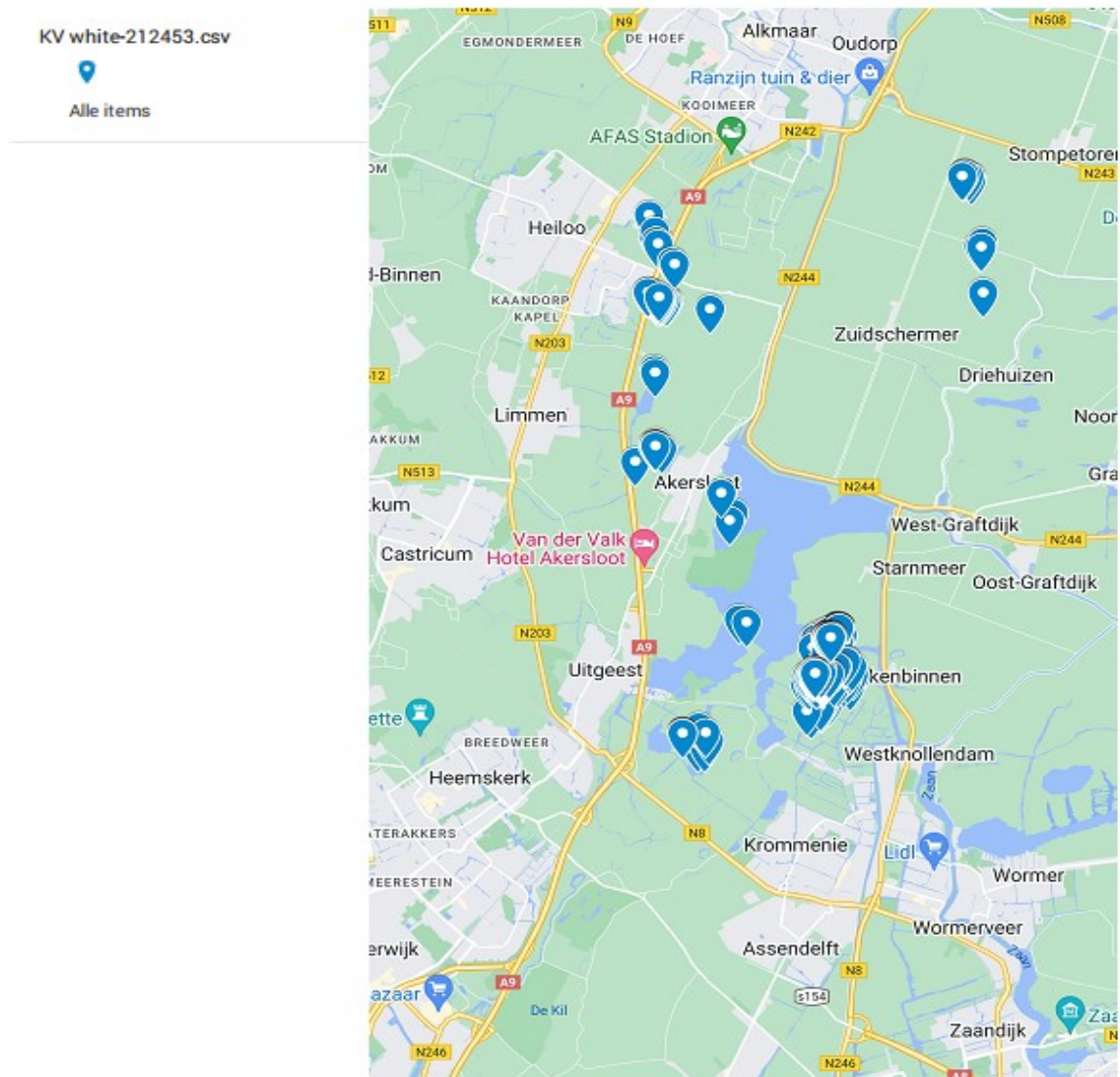
smient-winter 2022-2023

Figuur 4. Smient W TK op haar winterverblijfplaatsen in de winter 2022-2023

Zendervogel Tekla (W TK) ook gevangen op 4 november 2022 vloog tijdens de koude week met wat omzwervingen via de Beemster en de Zeevang op 15 december 2023 richting de Vinkenvense plassen onder Abcoude en verbleef daar tot het einde van het seizoen (fig. 4). Op 1 april 2023 vertrok ze naar haar broedgebied in midden-Siberië.

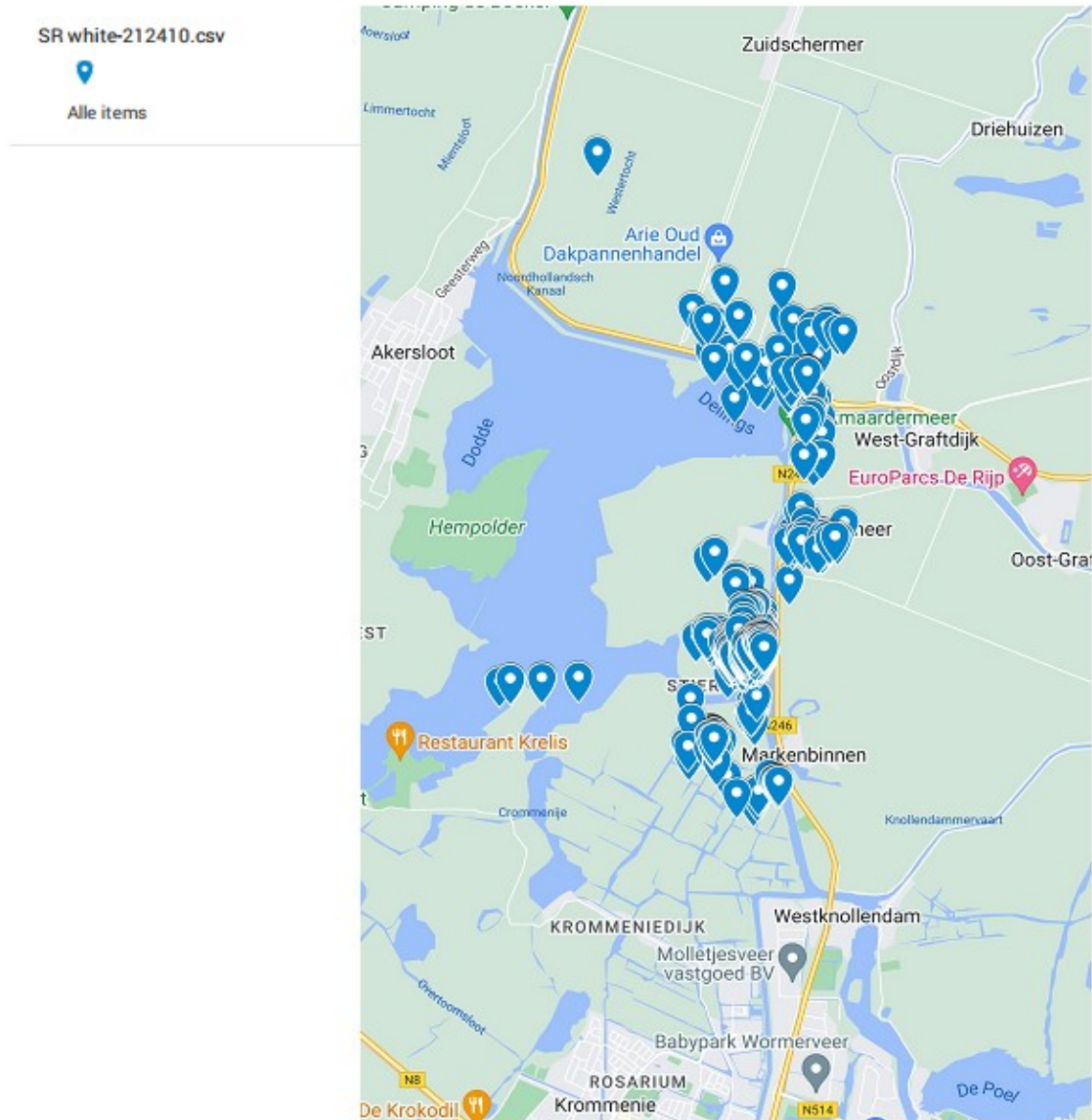
Smient-winter 2022-2023

Figuur 5. Smient W KV op haar winterverblijfplaatsen in de winter 2022-2023

De derde zendervogel, Katharina (W KV), werd gevangen op 4 november 2022 en bleef in de buurt van de Krommenieër Woudpolder. Tijdens de koude periode week ze wel uit naar het Uitgeestermeer omdat de sloten in de polder waren bevroren. Zij bleef daarna tot het einde van het seizoen in het gebied waar ze was gevangen (fig. 5). Deze dame werd overigens al op 1 maart 2021 gevangen en geringd. Na het ringen werd ze in het voorjaar van 2021 niet meer gezien. De eerste waarneming in het onderzoeksgebied was pas weer op 6 januari 2022. Intrigerend is dan de vraag waar ze in de herfst heeft gezeten. In het najaar van 2022 dook ze al op 15 oktober op en verbleef dus daarna de gehele winter in en rond de Krommenieër Woudpolder. Op 31 maart 2023 vertrok ze naar haar broedgebied. De laatste zenderdata kwamen uit noordwest Kazachstan.

smient-winter 2022-2023

Figuur 6. Smient W SR op haar winterverblijfplaatsen in de winter 2022-2023

De vierde zendervogel Serena (W SR) werd al gevangen en gezenderd op 13 februari 2022. Zij werd tot 9 april in de Woudpolder gezien. Toen vertrok ze naar haar broedgebied in Taymir, iets westelijk van de Yenessei rivier. Op 7 januari 2023 was daar weer de eerste waarneming in de Woudepolder, nabij de vangplek. Ze was dus trouw aan haar overwinteringsgebied. Ze verbleef de hele winter aan de oostzijde van de Alkmaardermeer (fig. 6). Op 6 april vertrok ze weer naar haar broedgebied.

In samenwerking met het Vogeltrekstation zijn in de periode eind oktober – eind maart op regelmatig basis (eenmaal in 10-14 dagen) in ons onderzoeksgebied verse feces (keutels) verzameld om te testen op vogelgriep. Een van de monsters die eind oktober werd verzameld bleek positief te zijn (H5N1) en bij een andere Smient werd in die tijd een ander soort virus infectie vastgesteld. De overige monsters werden negatief bevonden.

In 2021 is een nieuw project opgestart waarbij in Engeland, IJsland, Denemarken en Finland Smienten worden voorzien van groen en blauwe kleurringen met een individueel herkenbare code. Op 24 november las Kees in ons onderzoeksgebied een dergelijke kleurring af (blauw RP). Deze vogel was geringd op 24 november 2021 te Wheldrake, river Derwent, noordoost van Leeds, Yorkshire, Engeland. Opvallend aan deze ringplek was dat één van onze Smienten (geel F5) daar vlakbij in de buurt, North Darfield, Lower Derwent Valley, op 2 februari 2018 was afgelezen.

Dank gaat wederom uit naar de families Noom en Wouda voor de toestemming om op hun percelen te mogen vangen. Familie Noom voor de bijzondere gastvrijheid om ook in dit seizoen de Smienten weer in hun stal te mogen verwerken, voor de soep, de koffie, de thee en koeken (en wederom uiteraard alles onder de nodige hygiënisch voorschriften) en de mogelijkheid voor het verzamelen van feces. Dank ook aan Ab van Dorp van Staatsbosbeheer voor het verzorgen van de benodigde vergunningen om ter plekke te mogen vangen en de lokale jager Joep van Houts voor zijn zeer bereidwillige medewerking. Heel veel dank weer aan Helmut Kruckenberg (IWWR – International Wetlands and Waterfowl Research) voor het ter beschikking stellen van de zenders. Dank aan Erik Kleyheeg (SOVON Vogelonderzoek Nederland) voor het zorgen voor de benodigde vergunningen om de Smienten te kunnen zenderen. Sanne Thewessen en Oanh Vuong van Erasmus MC voor het analyseren en de terugkoppeling van de genomen monsters (feces en swabs van keel en cloaca) op vogelgriep. Beatriz Bellido Martin, Peter Glazov, Anna Hermsen, Maarten Hotting, Erik Kleyheeg, Helmut Kruckenberg, Julia Loshchagina, Erik Maassen, Jessica Schmidt, José Verbeek-Cottaar en Iris van der Zee worden bedankt voor hun medewerking in het veld en het ringen, meten, wegen, zenderen, maken van foto's, maken van X-rays en het bemonsteren van de Smienten.

Foto's in deze rapportage zijn van Kees de Jager en Fred Cottaar.

Fred Cottaar, Gerard Müskens, Youri van der Horst, Kees de Jager, Sander Moonen en Jan Vegelin.

Augustus 2023

Krommenieër Woudpolder, 9 november 2022.

Vrouw W JK en man W GG (in eclipskleed), Krommenieër Woudpolder, 14 oktober 2022.